

CULTURE
CRIME
WATCHERS
WORLDWIDE

09/10/2018

Προς:

Αξιότιμη κ. Βασιλική Αναστασιάδου

Υπουργό Μεταφορών, Συγκοινωνιών και Έργων

Αχαιών 28, 1424,

Λευκωσία

Αξιότιμη κυρία Υπουργέ,

Επιθυμούμε διά της επιστολής αυτής να βάλουμε κάποια πράγματα στη θέση τους προς αποκατάσταση της αλήθειας, σε σχέση με τέσσερα σπαράγματα τοιχογραφιών, εκ των οποίων τα δύο σίγουρα συλήθηκαν από τα κατεχόμενα. Το κάνουμε πριν η συζήτηση εκτροχιαστεί ανεπίστρεπτα. Προκαταβολικά δηλώνουμε ότι στόχος μας είναι να επιστραφούν οι τοιχογραφίες τους νόμιμους ιδιοκτήτες τους. Επιφυλάσσουμε επίσης κάθε δικαίωμα να υπερασπιστούμε και το όνομα της κ. Χατζητοφή, αλλά και τον διεθνή οργανισμό του οποίου προΐσταται από κάθε κακόβουλη κίνηση.

Δεν είναι καθόλου η στιγμή να μιλήσουμε για αγνωμοσύνη κάποιων στο πρόσωπο της κ. Χατζητοφή, ούτε θα πρέπει να θεωρηθεί ότι αυτή η επιστολή έχει ως στόχο οποιαδήποτε αυτοπροβολή. Θα περιοριστούμε σε μια καταγραφή των γεγονότων. Πιστεύουμε ότι και γνώση έχετε και ευαισθησία διαθέτετε για να αντιληφθείτε τι αντιμετωπίζουμε αυτή τη στιγμή.

Η κ. Τασούλα Χατζητοφή, ιδρύτρια του οργανισμού Walk of Truth, εντόπισε τα τις τέσσερις τοιχογραφίες σε συλλογή στον Καναδά. Έπεισε τον κάτοχό τους να τα επιστρέψει στον νόμιμο ιδιοκτήτη τους, και εκείνος έστειλε τις τοιχογραφίες, το 2014, μέσω FEDEX, σε δωμάτιο ξενοδοχείου στο Λονδίνο, επ' ονόματι της, δηλώνοντας ότι επιθυμεί να παραμείνει ανώνυμος. Τα ψηφιδωτά ήταν σε κακή κατάσταση, έτσι το πρώτο βήμα της κυρίας Χατζητοφή ήταν να ζητήσει γνωμάτευση εμπειρογνώμονα σχετικά με την άμεση, σε πρώτο στάδιο (first-aid) αποκατάσταση των τοιχογραφιών, καθώς και τον τρόπο συσκευασίας τους, με στόχο τη μεταφορά τους. Ο συντηρητής, που γνωμάτευσε pro bono ήταν ο Laurence Morocco, ο οποίος είχε συντηρήσει τις τοιχογραφίες του Αγίου Ευφημιανού στο Menil Foundation, στο Χιούστον στα τέλη της δεκαετίας του '90. Η κυρία Χατζητοφή έχει καταβάλει προσωπικά όλα τα έξοδα

της καθαυτό αποκατάστασης (η συντήρηση έγινε σε εργαστήριο στο Λονδίνο) και μεταφοράς, καθώς επίσης και της ασφαλούς φύλαξής τους, μέχρι σήμερα.

Οι τοιχογραφίες φωτογραφήθηκαν και ο Δρ Αθανάσιος Παπαγεωργίου, πρώην διευθυντής του Τμήματος Αρχαιοτήτων, επιβεβαίωσε ότι μόνο δύο εξ αυτών προέρχονται από την Εκκλησία της Αψιδιώτισσας στο κατεχόμενο μέρος της Κύπρου. (Βλ. επιστολή Παπαγεωργίου, **Παράρτημα 1**).

Από το 1987, όταν η κυρία Χατζητοφή δραστηριοποιήθηκε για τον επαναπατρισμό των Κυπριακών αρχαιοτήτων, είχε ενημερωθεί από την Νομική Υπηρεσία ότι οι θρησκευτικές αρχαιότητες της Κύπρου ανήκουν στην Εκκλησία της Κύπρου. Ως εκ τούτου, για κάθε επαναπατρισμό τον οποίο διεκπεραίωνε, η κυρία Χατζητοφή διέθετε πληρεξούσιο από τον αντίστοιχο Επίσκοπο ή Αρχιεπίσκοπο (βλ. συνημμένο πληρεξούσιο για τις τέσσερις εικόνες του Αντιφωνητή, που έφερε στην Κύπρο ο Επίσκοπος Πορφύριος το 2013, **Παράρτημα 2Α, 2Β**).

Πληρεξούσιο από τον Μητροπολίτη Λεμεσού για τον επαναπατρισμό της εικόνας της Πλατανιστάσας (επί δανεισμό, το 1974, στην Μητρόπολη Κυρηνείας) που επαναπατρίστηκε από την κυρία Χατζητοφή το 1998, **Παράρτημα 3**).

Πληρεξούσιο από τον Μακαριώτατο Χρυσόστομο Α', για έναρξη της υπόθεσης του Μονάχου, **Παράρτημα 4**.

Το 1997, αφού η κυρία Χατζητοφή διεκπεραίωσε την υπόθεση του Μονάχου, δηλαδή την ανεύρεση των αρχαιοτήτων που είχε διακινήσει ο αρχαιοκάπηλος Αϊντίν Ντικμέν, ξέσπασε διαμάχη ανάμεσα στην Εκκλησία και την Κυβέρνηση της Κύπρου για την ιδιοκτησία των αρχαιοτήτων. Ο τότε Αρχιεπίσκοπος την παρέπεμψε στον Τάσσο Παπαδόπουλο για νομική συμβουλή, και εκείνος επιβεβαίωσε ότι ο νέος νόμος περί αρχαιοτήτων δεν επηρέαζε το γεγονός ότι οι θρησκευτικές αρχαιότητες ανήκαν στην κυριότητα της Εκκλησίας.

Το 2014, όταν η κυρία Χατζητοφή κατάφερε να εξασφαλίσει τις τοιχογραφίες, ήταν φυσιολογικό να αποταθεί στην Εκκλησία της Κύπρου για να μάθει ποιος είχε την κυριότητα της Εκκλησίας της Αψιδιώτισσας. Η κυρία Χατζητοφή ανακάλυψε ότι οι τοιχογραφίες ανήκαν στον Πατριάρχη Ιεροσολύμων, που είναι ο νόμιμος ιδιοκτήτης της Εκκλησίας της Αψιδιώτισσας. Επικοινωνήσε, συνεπώς, με τον εκπρόσωπο του Πατριαρχείου στη Λευκωσία, Μητροπολίτη Τιμόθεο, αφού έκανε τις συστάσεις ο Μητροπολίτης Βασίλειος. Η κυρία Χατζητοφή εξασφάλισε την άδεια του Μητροπολίτη Τιμόθεου να παρουσιάσει τις τέσσερις τοιχογραφίες στη Βουλή των Λόρδων, τον Δεκέμβριο του 2014, στα πλαίσια συνεδρίου με τίτλο «Blood, Treasure and Islamic state: War, Extremism and the Looting of Culture» [«Αίμα, Θησαυρός και Ισλαμικό κράτος: Πόλεμος, Εξτρεμισμός και η Ληλασία του Πολιτισμού»]. **Παράρτημα 5**

Στο συνέδριο αυτό συμμετείχαν πέραν των 200 διεθνών προσωπικοτήτων. Μεταξύ των ομιλητών ήταν η Βαρόνη Elizabeth Berridge, ο βαρόνος Serge Bremmers, κατήγορος για τα εγκλήματα στη πρώην Γιουγκοσλαβία, ο καθηγητής Willy Bruggeman, επικεφαλής της αστυνομίας του Βελγίου και πρώην διευθυντής της Europol, ο βρετανός βουλευτής David Burrowes και ο ειδικός σε θέματα νομοθεσίας περί αρχαιοτήτων καθηγητής Norman Palmer. Ανάμεσα στους βασικούς ομιλητές ήταν επίσης η Πρόεδρος του Walk of Truth κ. Τασούλα

Χατζητοφή. Το συνέδριο κατέληξε ότι χρειάζεται συνολική αλλαγή των νομοθεσιών για να καταστεί δυνατή η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς των Λαών. Όλα τα έξοδα του συνεδρίου, τα οποία ανήλθαν σε 50.000, με εξαίρεση 5000 ευρώ που δόθηκε ως εισφορά από το Κυπριακό Υπουργείο Εξωτερικών, καλύφθηκαν από την εταιρία Octagon Professionals International B.V με έδρα την Ολλανδία η οποία είναι ιδιοκτησία της κ. Τασούλας Χατζητοφή.

(Βλέπε σχετικό video Link).

https://www.youtube.com/watch?v=_tijgnBTbuE

Οι τοιχογραφίες κινηματογραφήθηκαν και το σχετικό φιλμ προβλήθηκε επανειλημμένως, συμπληρωματικά προς τις διαλέξεις της κ. Χατζητοφή στα Πανεπιστήμια Χάρβαρντ, Φλέτσερ και άλλα πολλά έκτοτε. Τα έξοδα παραγωγής του φιλμ πληρώθηκαν εν μέρει από το Υπουργείο Εξωτερικών, από το κονδύλι που προοριζόταν για τη Διαφώτιση.

Ο Δρ Παπαγεωργίου δεν μπόρεσε να ταυτοποιήσει την προέλευση των άλλων δύο τοιχογραφιών, όπως ούτε και ο κ. Μπακιρτζής ή ο κ. Περδίκης. Τα ανεβάσαμε, λοιπόν, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και διεξαγάγαμε ειδική καμπάνια προκειμένου να εξασφαλίσουμε πληροφορίες για την προέλευσή τους. Μέχρι σήμερα, δεν υπάρχουν τεκμήρια γι' αυτό το θέμα: μόνο αντικρουόμενες απόψεις εμπειρογνομόνων.

Το Τμήμα Αρχαιοτήτων απέστειλε μήνυμα, καλώντας την κυρία Χατζητοφή να προσλάβει επαγγελματία φωτογράφο και να αποστείλει τις φωτογραφίες στο Τμήμα, πράγμα το οποίο και έκανε. Το Τμήμα Αρχαιοτήτων άρχισε εκ νέου να αμφισβητεί την κυριότητα της Εκκλησίας, και να υπαινίσσεται ότι η κυβέρνηση είναι ο νόμιμος ιδιοκτήτης. **Παραρτήματα 6 και 7**

Πέρα από τα προβλήματα κυριότητας στόχος της κ. Χατζητοφή ήταν όπως οι τοιχογραφίες επιστρέψουν στην Κύπρο και στους νόμιμους ιδιοκτήτες τους.

Οι Βρετανοί πολιτικοί, David Burrowes και Λαϊδή Berridge, υποσχέθηκαν να συνοδεύσουν τις τοιχογραφίες στην Κύπρο, και η κυρία Χατζητοφή άρχισε να οργανώνει την επιστροφή τους, με παραλήπτη τον Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας, ο οποίος θα αναλάμβανε να τις παραδώσει στους νόμιμους ιδιοκτήτες τους. Το Τμήμα Αρχαιοτήτων παρενέβη, ισχυριζόμενο ότι οι τοιχογραφίες ανήκουν στην Κυβέρνηση της Κύπρου.

Η κυρία Χατζητοφή αμφισβήτησε τη συγκεκριμένη ερμηνεία και η παράδοση των τοιχογραφιών αναβλήθηκε από την Κυβέρνηση. Ένα χρόνο μετά, οι τοιχογραφίες αποτέλεσαν θέμα συζήτησης στο Δημαρχείο του Λονδίνου, επί δημαρχίας Μπόρις Τζόνσον, όταν συστήναμε την Πολυκομματική Κοινοβουλευτική Ομάδα για την πολιτιστική κληρονομιά, η ημερήσια διάταξη της οποίας καθορίζεται από τον οργανισμό Walk of Truth. Ο Μπόρις Τζόνσον συζήτησε το ενδεχόμενο να συνοδεύσει τον David Burrowes για να επιστρέψουν τα ψηφιδωτά, και η κυρία Χατζητοφή άρχισε ξανά να προβαίνει στις απαραίτητες διευθετήσεις. Ωστόσο, δεν ορίστηκε ημερομηνία, καθότι συνεχιζόταν η διαμάχη για το θέμα της κυριότητας. **Παράρτημα 8 και 9.**

Τον Απρίλη του 2016, η κυρία Χατζητοφή επισκέφθηκε την Κύπρο με τη Λαίδη Berridge, ενώ εισηγήθηκε ξανά να φέρει μαζί της τις τοιχογραφίες. Και πάλι όμως, οι ημερομηνίες δεν επιβεβαιώθηκαν, καθώς το θέμα της ιδιοκτησίας παρέμενε άλυτο. Η κυρία Χατζητοφή έλαβε την πρωτοβουλία να συναντηθεί με την κυρία Ιερωνυμίδου, και έγραψε επανειλημμένως στις Κυπριακές αρχές. Δυστυχώς μέχρι σήμερα το θέμα παραμένει άλυτο. **Παράρτημα 10**

Φέτος, η κυρία Χατζητοφή αιτήθηκε ξανά συνάντησης, πριν το καλοκαίρι, στην παρουσία όλων των κομμάτων. Αντιθέτως, η κυρία Ιερωνυμίδου την δέχτηκε στο γραφείο της, στην παρουσία της κυρίας Πηλίδου και του κυρίου Γιώργου Φιλοθέου. Στη διάρκεια της συζήτησης, και οι τρεις επέμεναν ότι σύμφωνα με τον νόμο (τροποποίηση του περί Αρχαιοτήτων Νόμου αναφορικά με την ερμηνεία «αρχαιότητα» (Άρθρο 2 του βασικού Νόμου) έγινε για εναρμόνιση με τον περί της Επιστροφής των Πολιτιστικών Αγαθών Νόμο (Ν. 183 (1) 2002) και σύμφωνα με τις σχετικές οδηγίες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, όπου αρχαιολογικά αντικείμενα καθορίζονται «ηλικίας άνω των 100 ετών») τα ψηφιδωτά ανήκαν στην κυβέρνηση. Η κυρία Χατζητοφή ζήτησε γνωμάτευση από τον έντιμο Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, προς επιβεβαίωση της συγκεκριμένης θέσης, ή επιστολή από τον εξοχότατο Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας, η οποία να δηλώνει ότι θα παραδώσει τις τοιχογραφίες στον νόμιμο ιδιοκτήτη τους. Μέχρι σήμερα δεν λάβαμε στιδήποτε επί τούτου. Με έκπληξη μάλιστα διαβάσαμε την επιστολή του δημοσιογράφου Αριστείδη Βικέτου προς εσάς με την οποία δίνεται η εντελώς λανθασμένη εντύπωση ότι το Walk of Truth και η κ. Χατζητοφή αρνούνται τον επαναπατρισμό των τοιχογραφιών, το οποίο ουδόλως ανταποκρίνεσαι στην πραγματικότητα. Το Τμήμα Αρχαιοτήτων φαίνεται να έχει την εντύπωση ότι οι επαναπατρισμοί των κλεμμένων θησαυρών που πέτυχε τα τελευταία 30 χρόνια η κυρία Χατζητοφή ήταν λανθασμένοι, και ότι όλοι οι νομικοί, ξένοι δικηγόροι, κληρικοί, αρχιεπίσκοποι κτλ., λανθασμένα θεώρησαν ότι οι θρησκευτικές αρχαιότητες δεν ανήκουν στο κράτος και ότι ο νόμιμος δικαιούχος τους είναι η Αυτοκέφαλη εκκλησία της Κύπρου. **Παράρτημα 11.**

Επιπρόσθετα, πληροφορούμεθα ότι οι τοιχογραφίες έχουν χρησιμοποιηθεί με αρνητικό τρόπο κατά του οργανισμού Walk of Truth και ότι άτομα στο Τμήμα Αρχαιοτήτων έχουν δώσει λανθασμένες πληροφορίες σε τρίτα μέρη, από ακαδημαϊκούς μέχρι διευθυντές μουσείων στο εξωτερικό, και διπλωμάτες. Σημειώστε, παρακαλώ, ότι το Τμήμα Αρχαιοτήτων δεν ρώτησε ποτέ την κυρία Χατζητοφή για τις δαπάνες που απορρέουν από την άμεση αποκατάσταση, πλαισίωση και μεταφορά των ψηφιδωτών σε ασφαλές μέρος για φύλαξη. Επίσης το Τμήμα Αρχαιοτήτων αμφισβητεί την αξίωση του Πατριάρχη Ιεροσολύμων για την κυριότητα των τοιχογραφιών. Εξ όσων πληροφορούμαι πρόσφατα ο Πατριάρχης Ιεροσολύμων απέστειλε επιστολή προς εσάς επαναλαμβάνοντας τη θέση του περί ιδιοκτησία των τοιχογραφιών.

Ο οργανισμός Walk of Truth είναι έτοιμος να παραδώσει τις τοιχογραφίες στο νόμιμο ιδιοκτήτη τους, αφότου το ιδιοκτησιακό καθεστώς καθοριστεί από τον έντιμο Γενικό Εισαγγελέα.

Το Τμήμα Αρχαιοτήτων αξιώνει να του κοινοποιούμε οποιαδήποτε πληροφορία εξασφαλίζει ο οργανισμός Walk of Truth. Με κάθε σεβασμό, η πρόσφατη εμπειρία καταδεικνύει ότι το Τμήμα Αρχαιοτήτων δεν ενεργεί με την ανάλογη σπουδή και δεν προβαίνει στις κατάλληλες ενέργειες

στο σημαντικό αυτό θέμα. Συγκεκριμένα, όταν ενημερώσαμε το Τμήμα Αρχαιοτήτων για την παράνομη πώληση στις ΗΠΑ από την κόρη του Επίτιμου Προξένου της Κύπρου, τεχνουργημάτων από το Κυπριακό Μουσείο, το Τμήμα Αρχαιοτήτων όχι μόνο απέτυχε να αναχαιτίσει την πώληση, αλλά σταμάτησε τον οργανισμό Walk of Truth και τους εμπειρογνώμονές του από το να παρέμβουν. Ο οργανισμός μας επικοινωνήσε με την πρεσβεία της Κύπρου στην Ουάσιγκτον, να προειδοποιήσει για την πώληση των εκθεμάτων του μουσείου στο Τζακσονβιλ και ότι ο αριθμός της πρεσβείας ήταν το ο αριθμός επικοινωνίας που αναγράφεται στον κατάλογο του οίκου δημοπρασιών. Η πρεσβεία δεν ήταν καν ενήμερη για το θέμα, ότι δηλαδή ο επίτιμος μας πρόξενος και η κόρη του ήταν έτοιμοι να πωλήσουν τη συλλογή αρχαιοτήτων του μουσείου τους. Η Πρεσβεία μας στην Ουάσιγκτον ομολογουμένως υπήρξε πολύ υποβοηθητική στην προσπάθεια μας να σταματήσουμε αυτή την πώληση. Η έλλειψη συντονισμού όμως μεταξύ των αρμοδίων αρχών στην Κύπρο, είναι μεγάλο θέμα, υπαρκτό από τη δεκαετία του 1990, κάτι που δυστυχώς συνεχίζεται μέχρι σήμερα. **Παράρτημα 12**

Η κυρία Χατζητοφή προσβλέπει σε συνάντηση μαζί σας και σε γνωμοδότηση του έντιμου Γενικού Εισαγγελέα η οποία θα δώσει οριστικό τέλος στο ιδιοκτησιακό καθεστώς των τοιχογραφιών ούτως ώστε να μπορέσουν επί τέλους να επαναπατριστούν.

Μετά τιμής,

p/p

Alexandra Rodrigues

Εκ μέρους του Δ.Σ. του οργανισμού Walk of Truth

Κοιν.:

- Μακαριώτατος Χρυσόστομος Β, Αρχιεπίσκοπος Νέας Ιουστινιανής και πάσης Κύπρου
- Σεβασμιότατος Μητροπολίτης Βόστρων, κ. Τιμόθεος
- Αξιότιμος Υπουργός Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας, κ. Νίκος Χριστοδουλίδης
- Αξιότιμος Γενικός Εισαγγελέας της Κυπριακής Δημοκρατίας, κ. Κώστας Κληρίδης
- Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Νεαπόλεως, κ. Πορφύριος
- Διευθύντρια Τμήματος Αρχαιοτήτων, κ. Μαρίνα Σολομίδου-Ιερωνυμίδου